

ĐỔI MỚI ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ HỌC TẬP CỦA SINH VIÊN TRONG DẠY HỌC THEO TIẾP CẬN NĂNG LỰC

TS. VŨ LỆ HOA

Trường Đại học Sư phạm Hà Nội

1. Đặt vấn đề

Sự phát triển mạnh mẽ của khoa học, kĩ thuật-công nghệ, xu thế toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế đặt ra những yêu cầu mới về nguồn nhân lực có “năng lực (NL) hành động, năng động, sáng tạo, có tính tự lực và trách nhiệm, có khả năng hợp tác, NL giải quyết các vấn đề phức hợp và khả năng học tập suốt đời” [1]. Một trong những định hướng cơ bản của đổi mới giáo dục là “chuyển từ giáo dục chủ yếu là trang bị kiến thức, kĩ năng sang mục tiêu phát triển phẩm chất và NL người học” [2].

Dạy học (DH) là quá trình luôn vận động và phát triển không ngừng. Đánh giá kết quả học tập của sinh viên (SV) trong DH là khâu có ý nghĩa quan trọng với việc định hướng, kiểm soát hoạt động dạy và học hướng tới mục tiêu DH. Trong xu hướng đổi mới DH hiện nay, đánh giá kết quả học tập của người học cũng có nhiều vấn đề cần đổi mới, hoàn thiện: việc xác định đúng vị trí, vai trò, tầm quan trọng của kiểm tra, đánh giá; quan niệm về chủ thể, đối tượng đánh giá; tiêu chí đánh giá; các hình thức, phương pháp tổ chức kiểm tra, đánh giá,...

2. DH theo định hướng phát triển NL và những vấn đề đặt ra đối với đánh giá kết quả học tập của SV ở trường đại học

NL là sự kết hợp của tri thức, hiểu biết, kinh nghiệm, kĩ năng, kĩ xảo và mong muốn của cá nhân nhằm giải quyết các tình huống khác nhau trong học tập và cuộc sống. Các nghiên cứu về vấn đề xác định thành phần cấu trúc NL có thể chia thành 4 loại NL:

- NL chuyên môn (Professional competency): khả năng thực hiện các nhiệm vụ chuyên môn, đánh giá kết quả độc lập, có phương pháp và chính xác (bao gồm khả năng tư duy logic, phân tích, tổng hợp, trừu tượng hóa, khả năng nhận biết các mối quan hệ hệ thống và quá trình);
- NL phương pháp (Methodical competency): khả năng thực hiện hành động có kế hoạch, định hướng mục đích (bao gồm phương pháp chung và phương pháp chuyên môn);
- NL xã hội (Social competency): khả năng đạt được mục đích trong những tình huống xã hội; ý thức được trách nhiệm bản thân với người khác; khả năng hợp tác để thực hiện nhiệm vụ;
- NL cá nhân (Individual competency): khả năng xác định bản thân; đánh giá cơ hội phát triển bản thân; xây dựng và thực hiện kế hoạch cuộc sống.

Các NL này không tách rời mà luôn tích hợp, cộng hưởng trong việc ra quyết định của con người trong những bối cảnh, tình huống cụ thể tạo nên hiệu quả của công việc hay cuộc sống. Đó chính là NL hành động.

DH định hướng phát triển NL là DH nhằm khắc phục những nhược điểm của giáo dục định hướng nội dung. Mục tiêu DH không chỉ giới hạn trong việc truyền thụ hệ thống tri thức chuyên môn mà nhằm phát triển toàn diện nhân cách người học hướng tới nâng cao chất lượng DH. Việc xác định mục tiêu DH của môn học theo định hướng phát triển NL là xác định những kết quả, NL người học cần đạt không dừng ở việc tái hiện kiến thức. DH tiếp cận NL để cao hoạt động của người học, lấy hoạt động học làm trung tâm. Tính tích cực, nỗ lực học tập của SV không chỉ là mục tiêu mà còn là động lực thúc đẩy hoạt động học tập đi đến kết quả. Vì vậy, thái độ học tập là tiêu chí quan trọng đánh giá kết quả học tập của SV.

Phương pháp DH theo quan điểm phát triển NL không chỉ chú ý đến hoạt động trí tuệ mà còn chú ý rèn luyện NL giải quyết vấn đề gắn với những tình huống của cuộc sống và nghề nghiệp. Việc xây dựng các tiêu chuẩn, tiêu chí và hình thức đánh giá mang tính tổng hợp là xu hướng được ưu tiên trong đánh giá kết quả học tập của SV theo tiếp cận NL. Đánh giá kết quả học tập của SV là công việc được giảng viên thực hiện trong suốt quá trình DH nhằm kịp thời đưa ra những quyết định phù hợp để hỗ trợ, khuyến khích SV. Vì vậy, xu hướng chuyển từ đánh giá kết quả cuối cùng sang đánh giá cả quá trình học là sự lựa chọn của DH theo tiếp cận NL.

3. Định hướng đổi mới đánh giá kết quả học tập của SV trong DH theo tiếp cận NL

Đánh giá kết quả học tập của SV có nhiều chức năng như: xác nhận kết quả học tập của SV; hỗ trợ, điều chỉnh hoạt động học tập; định hướng, khích lệ và phát triển trí tuệ của SV. Do đó, công việc tiến hành kiểm tra, đánh giá kết quả học tập môn học luôn phải đảm bảo các nguyên tắc: tính toàn diện, tính liên tục, tính thường xuyên, có hệ thống, tính phát triển và tính khách quan.

Thực tế, đánh giá kết quả học tập của SV ở các trường đại học là công việc được tiến hành thường xuyên theo quy chế của Bộ Giáo dục và Đào tạo, quy

định của trường và khoa. Hiện nay, các bài kiểm tra điều kiện SV chỉ cần đạt yêu cầu là được dự thi. Khi kiểm tra kết thúc học phần, SV gặp khó khăn trong việc ôn tập và thi sẽ ảnh hưởng đến kết quả học tập. Mặt khác, kết quả đối với học phần (2-3 tín chỉ) chỉ được đánh giá bằng một bài thi hết học phần với hình thức kiểm tra viết khó đánh giá toàn diện, chính xác về tri thức, các kĩ năng và thái độ của SV. Với đặc trưng của DH định hướng phát triển NL, đánh giá NL người học dựa trên việc miêu tả các sản phẩm đầu ra cụ thể, rõ ràng, đưa ra nhận xét khách quan, chính xác về thành quả của người học. Đồng thời, đánh giá NL cho phép thấy được sự tiến bộ của người học dựa vào mức độ thực hiện các sản phẩm.

Để thực hiện mục tiêu đổi mới đánh giá kết quả học tập của SV ở trường đại học theo hướng tiếp cận NL đòi hỏi sự đổi mới đồng bộ trong toàn bộ quy trình, trước hết là các chủ thể đánh giá. Cụ thể:

- Nâng cao nhận thức của các chủ thể đánh giá về vai trò, chức năng của kiểm tra, đánh giá. Cụ thể, đánh giá kết quả học tập của SV ngoài chức năng xác nhận kết quả hoạt động còn có chức năng giáo dục: hỗ trợ, điều chỉnh, tạo động lực thúc đẩy người học tiếp tục nỗ lực tham gia vào quá trình đào tạo, hình thành niềm tin, tình cảm, đạo đức nghề nghiệp cho SV. Đồng thời, đánh giá kết quả học tập của SV trở thành công việc thường xuyên được giảng viên thực hiện trong suốt quá trình DH. Qua đó, giảng viên có những quyết định phù hợp, hỗ trợ, khuyến khích SV nỗ lực tích cực học tập.

- Mục tiêu đào tạo SV hiện nay ở các trường đại học với những NL như: NL chuyên môn, NL trí tuệ, NL tự học, tự nghiên cứu, NL tư duy sáng tạo, NL hợp tác,... Các tiêu chí đánh giá cần tập trung vào khả năng vận dụng và vận dụng sáng tạo của SV hơn là khả năng tái hiện kiến thức môn học. Ví dụ: Ý thức, thái độ học tập của SV được đánh giá thông qua chỉ báo tính chuyên cần và hoạt động tương tác giữa giảng viên-SV, SV-SV, sự gia công cho các sản phẩm học tập (tư liệu thu thập liên quan đến chuyên ngành, các xu hướng nghiên cứu, báo cáo học tập cá nhân, nhóm,...). Bên cạnh đó, DH tiếp cận NL quan tâm tới sự phát triển NL tiềm ẩn và NL cá nhân nhằm bình đẳng quyền lợi của người học khi tham gia quá trình đào tạo. Vì vậy, các mục tiêu, tiêu chí đánh giá kết quả học tập của SV cần được đánh giá toàn diện bằng nhiều hình thức khác nhau và đảm bảo độ phân biệt trong công cụ đánh giá.

- Quy trình tổ chức thi, kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của SV cần bám sát theo quy chế và thực hiện nghiêm túc các nguyên tắc. Tuy nhiên, các cơ sở đào tạo, các khoa, giảng viên cần chủ động trong việc đánh giá kết quả học tập môn học.

- Mục tiêu đánh giá toàn diện NL của người học trong DH tiếp cận NL phải đa dạng hoá và kết hợp các hình thức, phương pháp đánh giá. Do vậy, với 3-5 chỉ báo trong quá trình học tập của SV, giảng viên có thể tiến hành bằng các hình thức kiểm tra khác nhau: Chỉ báo 1, 2 kiểm tra trắc nghiệm, chỉ báo 3 kiểm tra vấn đáp, chỉ báo 4 kiểm tra thực hành, chỉ báo 5 bằng bài báo cáo của cá nhân hoặc nhóm, chỉ báo kết thúc học phần là một bài luận.

- Người học là trung tâm cần được kiểm soát hoạt động học, chương trình học nhằm đạt được mục tiêu học. Vì vậy, người học vừa là đối tượng đánh giá vừa là chủ thể đánh giá. Họ được tham gia, kiểm soát quá trình đào tạo nhằm nâng cao trách nhiệm học, hiệu quả hoạt động học và NL tự đánh giá.

Quá trình đánh giá kết quả học tập của SV cần được công khai cả kết quả cần đạt và mục tiêu, tiêu chí, phương thức đánh giá ngay khi bắt đầu môn học. Người học được khuyến khích tham gia vào quá trình đánh giá kết quả học tập của mình, những bạn học, chương trình học,... nhằm đảm bảo tính minh bạch, hoàn thiện của quá trình đào tạo phát triển NL tự đánh giá của người học.

- Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin trong đánh giá kết quả học tập của SV như các phần mềm xây dựng công cụ đánh giá, đa dạng hóa các sản phẩm đánh giá kết quả học tập của SV như: băng hình, video clip, ghi âm, các bảng biểu,...

- Nâng cao trình độ và kĩ thuật sử dụng các phương pháp, hình thức đánh giá trong giáo dục nhằm đảm bảo các nguyên tắc đánh giá giáo dục.

4. Kết luận

Đổi mới đánh giá kết quả học tập của SV theo tiếp cận NL là yêu cầu cần thiết trong đổi mới đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao ở các trường đại học hiện nay. Đánh giá kết quả học tập của SV chỉ đạt kết quả cao khi có sự đổi mới, hoàn thiện đồng bộ từ nhận thức của các chủ thể đánh giá cho tới việc xác định mục tiêu, tiêu chí đánh giá đối tượng và toàn bộ quy trình kĩ thuật, điều kiện phương tiện,... theo hướng tập trung đánh giá NL của người học.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Nguyễn Văn Cường, Bernd Meier, (2012), *Lí luận dạy học hiện đại*, Tài liệu học tập dành cho học viên cao học Trường Đại học Sư phạm Hà Nội.
- [2]. *Nghị quyết số 29 – NQ/TW về Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*, tháng 11 năm 2013.
- [3]. Vũ Lệ Hoa, *Tiếp cận dạy học định hướng phát triển năng lực trong dạy học môn Giáo dục học ở các trường sư phạm hiện nay*, Tạp chí Khoa học, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, số 10, tháng 11/2013, tr.170-176.

(Xem tiếp trang 32)